

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Кафедра економіки праці та соціального розвитку

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до вивчення дисципліни
«Основи наукових досліджень в економіці»

для підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр»

галузь знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальності:
051 «Економіка»

Київ – 2018

УДК 001.8 : 330 (072)

Методичні вказівки призначені для допомоги студентам денної та заочної форми навчання при вивченні курсу «Основ наукових досліджень в економіці».

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки праці та соціального розвитку (протокол № 1 від 30.08.2018р.)

Рекомендовано Вченою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 2 від 24.09.2018р.)

Укладачі д.е.н., професор Єрмаков О.Ю., к.е.н. Нагорний В.В.

Рецензенти: д.е.н. професор Савчук В.К.
д.е.н. професор Ткачук В.А.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ»**

спеціальність: 051 «Економіка» денної та заочної форми навчання

Укладачі: ЄРМАКОВ Олександр Юхимович
НАГОРНИЙ Віталій Володимирович

Видання здійснено за авторським редагуванням.
Відповідальний за випуск д.е.н., професор О.Ю.Єрмаков.

Підписано до друку 05.10.2018 р. Зам. № 1021.
Формат 60х90 1/16. Папір офсетний. Друк – цифровий.
Наклад 20 прим. Ум. друк. арк. 4,9.
Друк ЦП «КОМПРИНТ». Свідоцтво ДК №4131 від 04.08.2011 р.
м. Київ, вул. Предславинська, 28
528-05-42, 067-209-54-30
email: komprint@ukr.net

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.	6
МОДУЛЬНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ФОРМА КОНТРОЛЮ.....	8
САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА	9
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.	10
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО МОДУЛЯ 1.....	14
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.	16
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО МОДУЛЯ 2.....	20
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	22
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ.....	25
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ).....	29
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	31
ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА	34
ДОДАТКИ.....	36

ВСТУП

В умовах інтенсивного зростання обсягів науково-технічної інформації, швидкозмінності й оновлення системи наукових знань виникає нагальна потреба в якісно новій теоретичній підготовці висококваліфікованих фахівців економічного профілю, здатних до самостійної творчої роботи в умовах ринкових відносин, впровадження у виробництво наукоємних технологій тощо.

Актуальність навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» полягає в тому, що зростання вимог до вищої професійної освіти вимагає якісно нового теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності в галузі економіки.

Мета даної дисципліни полягає у висвітленні теоретичних основ науки, питань методології, методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності в економіці, тобто теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень студентами економічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти.

Вивчення даної дисципліни базується на діалектичному методі пізнання та загальноекономічних законах і має тісний зв'язок з такими дисциплінами, як філософія, економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економіка підприємства, економіка праці, економіка галузей національного господарства, організація і планування виробництва, менеджмент, статистика та аналіз, іншими економічними науками тощо.

Основними формами вивчення даної дисципліни є: лекції, практичні заняття, а також самостійна робота студентів.

Завданнями курсу є: формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок з методології, методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності в економіці з широким використанням навчально-методичної та додаткової наукової літератури.

Закріплення знань забезпечується шляхом виконання передбачених навчальною програмою завдань. В основу практичних занять покладена робота студентів по індивідуальних завданнях під керівництвом викладача.

Підсумковим видом контролю знань є залік за тестовими технологіями відповідно до програми навчальної дисципліни.

В результаті вивчення даної дисципліни студенти повинні знати:

- основи наукознавства і методику наукових досліджень конкретних проблем;
- основи методології і методи економічного дослідження;
- основи організації наукових досліджень в економіці в цілому та аграрній сфері зокрема;
- особливості підготовки і оформлення наукових робіт економічного профілю.

На підставі одержаних знань студент повинен вміти:

- активізувати творче мислення;
- володіти фундаментальною, загальнонауковою, конкретно-науковою методологією та економічними методами дослідження з метою забезпечення реалізації в навчальному процесі принципів об'єктивності в оцінці економічних фактів, явищ, подій;
- опанувати методи і прийоми наукового розв'язування задач, пов'язаних із впровадженням новітніх досягнень для підвищення ефективності господарської діяльності аграрних підприємств;
- раціонально організовувати інтелектуальну працю;
- навчитися розробляти наукові проблеми, писати наукові статті, роботи, застосовуючи при цьому нові інформаційні технології та програмне забезпечення;
- навчитися узагальнювати результати наукових досліджень, моделювати експерименти та превентивно визначати напрями досліджень;
- здійснювати апробацію, впроваджувати та розраховувати економічну ефективність результатів наукових досліджень.
- сприяти реалізації знань, навичок, творчого мислення в навчальному процесі, навчально-дослідницької та подальшої науково - дослідницької діяльності майбутніх спеціалістів - економістів.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>051 - «Економіка»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3,4/2СТ	3/2СТ
Семестр	5-8	5-6
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	78 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:	2 год.	4 год.

**МОДУЛЬНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ»**

Змістовий модуль		Тема	
№ з/п	Назва	№ з/п	Назва
1.	Методологія і методи економічного дослідження	1.1	Наука і наукове дослідження
		1.2	Основні положення наукової методології
		1.3	Загальні методи наукових досліджень
		1.4	Спеціальні методи економічних досліджень
2.	Основи організації наукових досліджень	2.1	Організація наукового дослідження
		2.2	Інформаційне забезпечення наукових досліджень
		2.3	Підготовка і оформлення наукових робіт
		2.4	Бакалаврська і магістерська роботи як кваліфікаційні дослідження

ФОРМА КОНТРОЛЮ

Робоча навчальна програма курсу “Основи наукових досліджень в економіці” передбачає здачу індивідуальних практичних завдань з таких тем:

1. Наука і наукове дослідження;
2. Основні положення наукової методології;
3. Загальні методи наукових досліджень;
4. Спеціальні методи економічних досліджень;
5. Організація наукового дослідження;
6. Інформаційне забезпечення наукових досліджень;
7. Підготовка і оформлення наукових робіт;
8. Бакалаврська і магістерська роботи як кваліфікаційні дослідження;

Експрес-опит (фронтальний опит) по лекційному курсу, який викладається; проводиться письмово за 7-10 хвилин до закінчення лекції. При невеликих затратах часу він дає можливість виявити засвоєння студентами матеріалу по тій чи іншій темі або її розділу. Окрім того, при цьому проводиться систематичний контроль відвідування лекцій.

Проведення експрес-опиту дозволяє виконати одночасно чотири функції:

- 1) контролюючу (контроль знань та паралельно присутніх на лекції);
- 2) організуючу (студент систематично читає матеріал та уважно слухає лекцію);
- 3) навчальну (організує студента та дає можливість себе контролювати);
- 4) розвиваючу (легко засвоюється матеріал або виникають додаткові запитання).

Дана перевірка знань є корисною не лише для студента, а й викладача, який систематично відчуває стан засвоєння тієї чи іншої теми або її питання.

Враховується активність студентів на заняттях, участь в дискусіях та в обговоренні проблемних питань, які ставляться на заняттях.

При виконанні згаданих форм контролю враховується також і відвідування лекційних і семінарських занять: лише студент, який не має пропусків (за винятком хвороби), може претендувати на здачу іспиту за результатами контролю знань.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Згідно з навчальним планом курсу "Основи наукових досліджень в економіці" на самостійну роботу студентів передбачено 76 годин.

Вивчення курсу передбачає засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Самостійна робота з курсу "Основи наукових досліджень в економіці" включає такі форми: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять;

Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 28.03.2018 р. протокол № 8 з табл. 1.

Рейтингові оцінки зі змістових модулів

Термін навчання (тижні)	Номер змістового модуля	Навчальне навантаження, год.	Кредити ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля	
				Мінімальна	Розрахункова
1-8	1	44	1,4	60	100
9-15	2	46	1,6	60	100
Всього	2	90	3	60	100

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} = 0,3R_{\text{ат}}$$

$$R_{\text{нр}} = (0,7 (R_{1\text{зм}} \times 1 + R_{2\text{зм}} \times 1)) : 2 + R_{\text{др}} - R_{\text{штр}}$$

Співвідношення між національними та ECTS оцінками і рейтингом із дисципліни

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, Бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

* Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ», ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1. Наука і наукове дослідження

1. Наука як сфера людської діяльності. *Наукова термінологія та понятійне мислення: Загальнотеоретичне поняття і предмет науки «Основи наукових досліджень в економіці».* **2. Сутність наукового пізнання. Основні складові наукових досліджень:** *Основна мета та завдання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Предмет і сутність науки та її головна функція. Понятійний апарат, зміст та класифікація наук. Наукова ідея та способи її вираження. Наукова діяльність її види та функції.* **3. Класифікація наук. Наукове дослідження як форма розвитку науки:** *Класифікація основних галузей наук. Організація наукової діяльності в Україні. Науково-педагогічні працівники та наукові школи. Державне регулювання науково-технічної діяльності в Україні. Міжнародна науково-технічна співпраця.*

Питання для самоперевірки

1. Роль практики у процесі пізнання?
2. Характеристика рівнів та методів наукового пізнання (емпіричний, теоретичний, проміжний).
3. Характеристика форм акумуляції знань: ідея, проблема, гіпотеза, концепція.
4. Принципи побудови наукової теорії
5. Характеристика поняття «істина», її виміри та критерії.

Завдання для самостійної роботи

1. Що являє собою поняття "наука" її предмет та завдання.
2. Характеристика поняття «істина», її виміри та критерії.
3. Характеристика груп галузей знань, які виділяють при класифікації наук.
4. Сутність, мета, об'єкт та предмет наукового дослідження
5. Організація наукової діяльності в Україні?
6. Хто такі науково-педагогічні працівники та наукові школи?

7. Стан Української науки?

7. Охарактеризуйте рівень української економічної науки?

Тема 2. Основні положення наукової методології

1. Поняття методології і методу наукового пізнання: *Поняття про методологію наукових досліджень. Основні функції методології.* **2. Методологічні підходи в економічному дослідженні.** *Загальна і часткова наукова методологія. Методика наукових досліджень. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Принципи наукової методології.* **3. Методи як системоутворюючі елементи у науковому дослідженні:** *Загальнонаукові та спеціальні принципи, закони, категорії і методи.*

Питання для самоперевірки

1. Що являє собою поняття методологія і методи наукового пізнання.
2. Процес формування методології та рівні наукового пізнання.
3. Характеристика методологічних підходів що використовуються в дослідженні явищ та процесів.
4. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях, різновиди методології
5. Системний підхід в економічних дослідженнях, різновиди методології.

Завдання для самостійної роботи

1. Що являє собою поняття «метод» «методика» та «методологія»
2. Процес формування методології та рівні наукового пізнання.
3. Чим відрізняються загальна і часткова наукова методологія
4. Охарактеризуйте принципи наукової методології?
5. Які є закони, категорії і методи?

Тема 3. Загальні методи наукових досліджень

1. Теоретична сутність та значення загальних методів наукових досліджень: *Основні групи загальних методів.* **2. Методи наукового дослідження на емпіричному рівні:** *Емпіричні методи дослідження: спостереження та його різновиди, порівняння, узагальнення, вимірювання та експеримент.* **3. Методи наукового дослідження на теоретичному рівні:** *Теоретичні методи дослідження: узагальнюючі (сходження від абстрактного*

до конкретного, ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод) та часткові (визначення, опис та інтерпретація). Методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання, історичний та логічний підходи.

Питання для самоперевірки

1. Що являє собою поняття багаторівневої класифікації методів наукового пізнання?
2. Спеціально-наукова методологія.
3. Характеристика рівнів методів і прийомів наукового дослідження.
4. Методи емпіричного дослідження.
5. Метод наукового пізнання, що ґрунтується на дослідженні об'єкта (оригіналу), його характеристика

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть групи загальних методів?
2. Охарактеризуйте такий метод як «спостереження» та його різновиди? порівняння, узагальнення, вимірювання та експеримент.
3. Охарактеризуйте такий метод як «порівняння» та його різновиди? узагальнення, вимірювання та експеримент.
4. Охарактеризуйте такий метод як «узагальнення» та його різновиди? вимірювання та експеримент.
5. Охарактеризуйте такий метод як «вимірювання» та «експеримент»?
6. Перелічіть теоретичні методи дослідження?
7. Охарактеризуйте методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження.

Тема 4. Спеціальні методи економічних досліджень

1. Система методів економічного дослідження: Поняття “Економічне дослідження”. Вибір теми, формування цілей дослідження та гіпотези, складання програми, збір фактів та приведення їх у певний порядок, теоретичні узагальнення, перевірка теоретичних висновків та розробка заходів з використання їх на практиці. **2. Методи збору та узагальнення інформації:** Методи збору інформації: безпосереднє спостереження,

опитування, фотографування, хронометраж. Методи обробки інформації: зведення і групування даних, розрахунок відносних і середніх величин, показники варіації, розробка таблиць, графічний метод, побудова динамічних рядів і розрахунок індексів. **3. Методи і прийоми економічного аналізу:** Методи проведення аналітичної роботи: економіко-статистичний метод, порівняння, монографічний, абстрактно-логічний, ланцюгових підстановок, елімінування, кореляційно-регресійні методи. Методи планових розрахунків і обґрунтувань: балансовий, техніко-економічних розрахунків, розрахунково-конструктивний метод, нормативний, варіантних наближень, програмно-цільовий. **4. Методи прогнозування:** Методи прогнозування: метод експертних оцінок, екстраполяції, методи економіко-математичного моделювання.

Питання для самоперевірки

1. Зміст методики економічних досліджень.
2. Сутність системоутворюючих елементів у науковому дослідженні?
3. Характеристика детермінантів системоутворюючих елементів наукового дослідження.
4. Класифікація методів наукового пізнання.
5. Характеристика конкретно-наукових та спеціальних методів.
6. Використання методів кластерного аналізу в економічних дослідженнях?
7. Особливості досліджуваного об'єкта пов'язано застосування розрахунково-конструктивного методу?
8. Характеристика економічного явища та економічного процесу

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте поняття "Економічне дослідження"?
2. Що таке «гіпотеза» та особливості її складання?
3. Дайте характеристику методам збору інформації.
4. Дайте характеристику методам обробки інформації.
5. Дайте характеристику методам проведення аналітичної роботи
6. Дайте характеристику методам планових розрахунків і обґрунтувань.
7. Дайте характеристику методам прогнозування.

Перелік питань для підготовки до модуля 1

1. Надайте визначення поняття „Теорія”?
2. За допомогою якого методу можна перевірити та дослідити на практиці правильність теоретичних положень та ступінь нових важелів економічного регулювання?
3. Дайте визначення поняттям: «Наука», «Знання» та «Метод».
4. Що таке умовивід?
5. Що являє собою поняття “Гіпотеза”?
6. Дайте визначення поняття "Методологія наукового дослідження".
7. На які види поділяються спостереження, якщо розглядати їх як методи емпіричного дослідження?
8. В чому полягає сутність методу “Ідеалізації”?
9. Які з груп загальних методів наукового пізнання відносять до Методів емпіричного дослідження?
10. В чому полягає суть раціонального пізнання?
11. Що має забезпечити робоча гіпотеза?
12. Що являє собою: “Відчуття”, “Сприйняття” та “Представлення”.
13. Хто належить до категорії наукових і науково-педагогічних працівників?
14. Що означає наукова ідея?
15. Що слід розуміти під науковою школою?
16. Які є основні групи методів наукових досліджень в економіці?
17. На які основні види поділяється наукова методологія?
18. З чого формується структура теорій наукових досліджень?
19. Дайте визначення поняттю „Наукова діяльність”?
20. Які з груп загальних методів наукового пізнання належать до Методів, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження?
21. Що встановлюється за допомогою доказів у наукових економічних дослідженнях?
22. Що являє собою методика наукових досліджень?

23. Що слід розуміти під технопарком?
24. Що являють собою відносні, абсолютні та апіорні знання?
25. В чому полягає сутність методу “Сходження від абстрактного до конкретного”?
26. Які з груп загальних методів наукового пізнання належать до «Методів, що використовуються на теоретичному рівні дослідження»?
27. Зазначте способи, які застосовують у доказах для встановлення істини?
28. Який з наведених методів передбачає:
29. Які з груп загальних методів наукового пізнання відносять до «Методів емпіричного дослідження»?
30. Що являє собою «Балансовий метод»?
31. Яка основна мета наукової діяльності?
32. Що передбачає «Метод порівняння»?
33. В яких випадках застосовується «Індексний метод»?
34. Наведіть визначення « Методу індукції».
35. В чому полягає сутність «Діалектичного методу пізнання»?
36. Що передбачає «Метод формалізації»?

**ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ», ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.**

Тема 5. Організація наукового дослідження

1. Сутність та основні етапи організації наукового економічного дослідження. *Сутність та основні етапи організації досліджень. Класифікація наукових досліджень. Види наукових досліджень. Основні етапи наукових досліджень. Визначення наукового напрямку дослідження, наукової проблеми та формулювання теми дослідження.* **2. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження.** *Попередня розробка теоретичних положень (обґрунтування теми, актуальність, новизна, визначення об'єкту і предмету дослідження, формування мети і завдання).* *Збір, систематизація та вивчення інформації (опрацювання літературних джерел).* *Розробка гіпотези.* **3. Основи методики планування наукового дослідження.** *Визначення методики та методів дослідження. Складання робочого плану. Збір та опрацювання інформації. Письмове викладення матеріалів дослідження. Обговорення ходу та результатів дослідження, консультації з керівником, рецензування. Розробка висновків і пропозицій. Впровадження результатів дослідження. Правила оформлення результатів наукових досліджень.*

Питання для самоперевірки

1. Основні етапи організації наукових економічних досліджень?
2. Дослідницька робота, початок.
3. Характеристика вибору проблеми та вимоги до теми дослідження?
4. Робочий план, його суть та особливості.
5. Сутність науково-пошукової діяльності.
6. Наукові інструменти системного аналізу.

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте фундаментальні та прикладні дослідження.
2. Як класифікується наукові дослідження?
3. Розкрийте такий вид наукового дослідження: «теоретичне».
4. Розкрийте такий вид наукового дослідження: «теоретико-експериментальне»
5. Розкрийте такий вид наукового дослідження: «експериментальне».

6. Які особливості визначення наукового напрямку дослідження?
7. Які особливості визначення наукової проблеми?
8. Які особливості формулювання теми дослідження?

Тема 6. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

1. Сутність і види наукової інформації. Роль інформації у наукових дослідженнях її види та принципи формування. Наукова, науково-технічна, економічна та статистична інформація. Система інформаційного забезпечення наукового дослідження. Професійно-інформаційна комунікація. **2. Пошук та методи збору інформаційних матеріалів.** Достовірність інформації, результатів і висновків, та методи її доказу. Актуальність та релевантність інформації. Інформаційна єдність. **3. Аналіз та опрацювання наукової інформації.** Класифікація джерел наукової інформації: монографія, збірники наукових праць, періодичні видання, спеціальні випуски науково-технічних видань, технічні та технологічні стандарти, результати наукових досліджень, навчальна література. Наукові фахові та цитовані видання. Наукометрична база даних. Первинні та вторинні наукові документи. Обробка наукової інформації.

Питання для самоперевірки

1. Основні етапи організації наукових економічних досліджень?
2. Дослідницька робота, початок.
3. Характеристика вибору проблеми та вимоги до теми дослідження.
- 4 Розкрийте поняття «Екологічний світогляд»
5. Сутність науково-пошукової діяльності.
6. Наукові інструменти системного аналізу

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте суть поняття «інформація» та її роль у наукових дослідженнях?
2. Охарактеризуйте види наукової інформації?
3. Розкрийте суть поняття «професійно-інформаційна комунікація»?
4. Назвіть важливість достовірності інформації, результатів і висновків, та методи її доказу?
5. Дайте характеристику таким поняттям як «актуальність» та «релевантність» наукової інформації?

6. Перелічіть основні джерела наукової інформації?
7. Що відноситься до навчальної та наукової літератури?
8. Що таке «Наукометрична база даних»?
9. Назвіть особливості обробка наукової інформації?

Тема 7. Підготовка і оформлення наукових робіт

1. Наукова публікація як результат дослідницької діяльності: *Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Авторський аркуш. Обліково-видавничий аркуш. Структурні елементи наукової роботи.* **2. Поняття, функції та основні види наукових публікацій:** *УДК та ББК. Методика підготовки та оформлення публікації. Методичні прийоми викладу наукового матеріалу. Техніка написання тексту.*

Питання для самоперевірки

1. Наукова публікація, її функції?
2. Основні види наукових публікацій.
3. Наукова монографія як вид наукової праці?
4. Наукова стаття та її структурні елементи.
5. Поняття і види рефератів.
6. Оприлюднення наукових результатів.

Завдання для самостійної роботи

1. Що таке «авторський аркуш»?
2. Що розуміється під «Обліково-видавничий аркуш»?
3. Які є структурні елементи наукової роботи?
4. Що таке бібліографія і як вона складається?
5. З чого починається наукова публікація?
6. Охарактеризуйте поняття «УДК»? Яка його функція?

Тема 8. Бакалаврська і магістерська роботи як кваліфікаційні дослідження

1. Поняття бакалаврської роботи та особливості її написання. *Випускна кваліфікаційна робота студента (бакалаврська). Загальна схема наукового дослідження. Мета і цілі. Вибір теми та порядок виконання випускної кваліфікаційної роботи. Складання індивідуального і робочого планів.*

Структура, зміст та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Захист випускної кваліфікаційної роботи: відгук керівника; рецензія. 2. Магістерська робота як кваліфікаційне наукове дослідження. Випускна кваліфікаційна робота студента (магістерська). Загальна схема наукового дослідження. Мета і цілі випускних кваліфікаційних робіт. Вибір теми та порядок виконання випускної кваліфікаційної роботи: формулювання назви; складання пояснювальної записки до вибору теми; затвердження теми. Складання індивідуального і робочого планів. Структура, зміст та обсяг випускної кваліфікаційної роботи: загальні вимоги до оформлення; структура і зміст; вступна частина; основна частина; висновки та пропозиції; оформлення списку використаних джерел, посилань, додатків, таблиць та рисунків. Захист випускної кваліфікаційної роботи: відгук керівника; рецензія.

Питання для самоперевірки

1. Випускна бакалаврська робота та її особливості?
2. Випускна магістерська робота та її особливості?
3. Мета і цілі випускних кваліфікаційних робіт?
4. Принцип вибору теми, її актуальність?
5. Що таке робочий план?
4. Що таке календарний план?
- 5 Структура, зміст та обсяг випускної кваліфікаційної роботи.

Завдання для самостійної роботи

1. Особливості оформлення списку використаних джерел?
2. Що таке відгук керівника і його мета?
3. Що таке «рецензія»?
4. Охарактеризуйте що таке «додатки» і назвіть їхню функцію.
5. Назвіть правила формування вступу та висновків?
6. Назвіть правила формування основної частини магістерської роботи?

Перелік питань для підготовки до модуля 2

1. Що слід розуміти під об'єктом дослідження?
2. Як може бути представлена типова логічна структура наукового дослідження?
3. Що необхідно розуміти під експериментальним дослідженням?
4. Яка основна функція науки?
5. Як називаються інвестиції які вкладаються у розвиток молодих компаній та в інноваційні проекти?
6. Що являє собою наукове дослідження?
7. Що відноситься до наукових та науково-технічних робіт?
8. Визначте методи теоретичного дослідження?
9. Що передбачає метод формалізації?
10. Що таке УДК?
11. За якими видами класифікуються наукові дослідження?
12. Перелічте методи прогнозування.
13. Що означає науковий результат?
14. В чому полягає сутність методу Синтезу?
15. Для чого застосовуються економіко-математичні методи аналізу?
16. Що передбачає нормативний метод?
17. Що означає теоретико-експериментальне дослідження?
18. В чому полягає завдання групування у наукових дослідженнях?
19. Яка філософська категорія відображає істотні, загальні, стійкі, повторювані, об'єктивні внутрішні зв'язки в природі, суспільстві і мисленні?
20. Що означає принцип системного підходу?
21. Що відображають загальні індекси?
22. В чому полягає сутність методу абстрагування?
23. З якою метою в економічних дослідженнях визначають показники варіації?
24. Що означає зведення даних?
25. Що являє собою тематика дослідження?

26. Яка діяльність відноситься до науково-технічних послуг?
27. В чому полягає сутність фундаментальних досліджень?
28. Що являє собою теоретичне дослідження?
29. Які методи використовують для перевірки робочої гіпотези?
30. Перелічте основні критерії вибору теми наукового дослідження.
31. Яка основна мета наукового дослідження?
32. Що означає науково-прикладний результат?
33. В чому полягає сутність методу елімінування?
34. З якою метою використовуються методи кореляційно-регресійного аналізу?

Завдання для самостійної роботи на тему

«Основи методології наукового дослідження»

1. У запланованому економічному дослідженні визначити зміст:

- філософської методології, спрямованої на вирішення стратегічних завдань дослідження: концепції наукового пізнання, діалектичного методу, теорії наукової творчості;
- загальнонаукової методології, зокрема таких її принципів: історичного, термінологічного, системного, пізнавального, моделювання та ін.;
- конкретно-наукової методології шляхом звернення до загальновизнаних концепцій провідних учених у досліджуваній галузі економічної науки, а також тих дослідників, досягнення яких є загальновизнаними.

2. За допомогою системного каталогу бібліотеки визначити провідних учених і загальновизнаних дослідників з обраної теми дослідження.

3. Узагальнити провідні ідеї науковців, які безпосередньо вивчали досліджувану економічну проблему.

4. Визначити професіоналів – практиків, які розробляли та реалізували на практиці свої ідеї, для вирішення досліджуваної проблеми

тема «Характеристика методів наукового дослідження»

1. Визначити та обґрунтувати теоретичні й емпіричні методи, які використовуватиме у власному дослідженні певної економічної проблеми.

2. Розробити програму власного спостереження за станом досліджуваної економічної проблеми.

3. Підготувати анкету для проведення письмового опитування з досліджуваної проблеми.

тема «Основи методології наукових досліджень»

1. Ознайомитись з алфавітним і системним каталогами бібліотеки.

2. Підібрати 5-6 джерел інформації з обраної теми економічного дослідження.

3. Оформити список опрацьованої літератури відповідно до сучасних вимог.

тема «Організація власного наукового дослідження»

1. На основі аналізу й узагальнення 5 – 6 джерел з вибраної теми економічного дослідження підготувати наукову доповідь, виділивши її структурні компоненти: а) вступ (проблемна ситуація, що зумовила необхідність написання доповіді); б) основна частина (сучасний стан проблеми, аргументи, обґрунтування основної ідеї автора); в) підсумкова частина (висновки, рекомендації, пропозиції).
2. Скласти тези наукової доповіді – стислий виклад основних ідей (думок) доповіді.
3. На основі опрацювання наукової економічної літератури, результатів проведеного спостереження й анкетування підготувати наукову економічну статтю з досліджуваної нами проблеми з дотриманням структури статті: вступна частина, основні (останні за часом) дослідження і публікації, формулювання мети статті, виклад змісту власного дослідження, висновок.
4. Скласти анотацію до підготовленої вами статті.
5. За попередньо розробленою анкетою провести анкетування молоді (студентів, школярів), жителів міста чи села для вивчення стану досліджуваної проблеми.
6. Узагальнити результати анкетування та спостереження з досліджуваної проблеми.

тема «Основні види науково-дослідних робіт студентів»

1. На основі визначення науково-економічної літератури, власного спостереження, проведеного анкетування, інтерв'ювання чи тестування підготувати реферат, оформлення такі його структурні елементи: титульний аркуш, зміст, вступ (актуальність теми, об'єкт і предмет дослідження, мета та завдання дослідження, методи дослідження), основну частину (історія та теорія питання, вирішення проблеми в сучасних умовах, результати власного дослідження), висновки, список використаних джерел відповідно до сучасних вимог (Додаток Л), додатки (за потреби).

2. Підготувати усне повідомлення (презентацію) змісту реферату, для чого відібрати найважливіший матеріал для короткого виступу (до 7 – 10 хв.).
3. Підготувати до активної участі в обговоренні результатів презентації рефератів студентами групи на основі відповідних критеріїв оцінки реферату.
4. Підготувати рецензію на реферат свого сусіда за столом (партою) відповідно до критеріїв оцінки реферату.

тема «Підготовка і оформлення наукових робіт»

1. Враховуючи специфіку майбутньої професії, створити індивідуальний творчий проект.
2. Підготувати презентацію і захистити проект.
3. Опрацювати літературні джерела інформації з обраної тематики.
4. Здійснити самоаналіз результатів виконання проекту: а) актуальність теми проекту, практична і теоретична значущість; б) ступінь реалізації визначеної проблеми; в) самостійність, оригінальність, рівень творчості; г) аргументованість рішень і висновків; д) оформлення проекту; е) оригінальність захисту проекту.

тема «Перевірка результатів науково-дослідної роботи студентів»

1. На основі критеріїв оцінки проаналізувати наукову статтю з профільних економічних журналів. У процесі критичного аналізу крім наявності необхідних структурних елементів врахувати проблемність, мислення автора, діалектику критичності та конструктивності, самостійність і оригінальність автора, громадянську позицію, цілісність, виразність і грамотність наукової статті.
2. Скласти рецензію на опрацьовану економічну статтю.

Контрольні питання

1. За якими видами класифікуються наукові дослідження?
2. Перелічте методи прогнозування.
3. В чому полягає сутність методу Синтезу?
4. Що являє собою теоретичне дослідження?
5. В яких випадках застосовується метод екстраполяції?
6. Що являє собою метод техніко-економічних розрахунків?
7. Які публікації відносять до періодичних видань?
8. Які методи відносять до методів збору інформації?
9. Яка суть моделювання при здійсненні наукових досліджень?
10. Як розраховуються відносні величини структури?
11. В яких випадках застосовується економіко-статистичний метод?
12. В чому полягає суть монографічного методу?
13. Перерахуйте види аналітичних таблиць.
14. Наведіть визначення Індукції.
15. Що означає поняття «Економічна інформація»?
16. Що передбачає метод експертних оцінок?
17. До яких видів праць відносяться «навчальний посібник», «довідник», «брошура», «бюлетень», «журнал»?
18. Що таке інформаційне забезпечення?
19. В яких випадках відбувається пряма професійно-інформаційна комунікація?
20. Що відносять до планового і нормативно-довідкового інформаційного забезпечення?
21. Що означає актуальність інформації, релевантність інформації та інформаційна єдність?
22. Які наукові видання вважаються цитованими?
23. Яка основна мета наукової діяльності?
24. Що являє собою «Балансовий метод»?
25. Надайте визначення поняття „Теорія ”?

26. За допомогою якого методу можна перевірити та дослідити на практиці правильність теоретичних положень та ступінь нових важелів економічного регулювання?
27. Що таке умовивід?
28. Що являє собою поняття "Гіпотеза"?
29. Розкрийте суть поняття "Методологія наукового дослідження".
30. Що означає науково-прикладний результат?
31. Дайте визначення поняттям: «Наука», «Знання» та «Метод».
32. На які види поділяються спостереження, якщо розглядати їх як методи емпіричного дослідження?
33. Що відображають відносні величини динаміки?
34. В чому полягає сутність методу "Ідеалізації"?
35. В чому полягає суть раціонального пізнання?
36. Що забезпечує робоча гіпотеза?
37. Що означає теоретико-експериментальне дослідження?
38. Що являє собою: "Відчуття", "Сприйняття" та "Представлення".
39. Які є основні групи методів наукових досліджень в економіці?
40. На які основні види поділяється наукова методологія?
41. Що означає принцип системного підходу?
42. Що відображають загальні індекси?
43. В чому полягає завдання групування у наукових дослідженнях?
44. З чого формується структура теорій наукових досліджень?
45. Дайте визначення поняттю „Наукова діяльність”.
46. Які з груп загальних методів наукового пізнання належать до Методів, що використовуються на теоретичному рівні дослідження?
47. Що встановлюється за допомогою доказів у наукових економічних дослідженнях?
48. Що являє собою методика наукових досліджень?
49. Що слід розуміти під технопарком?
50. Що являють собою відносні, абсолютні та апіорні знання?
51. Перелічте основні критерії вибору теми наукового дослідження.

52. Яка основна мета наукового дослідження?
53. В яких випадках застосовують методи економіко-математичного моделювання?
54. Які є найбільш поширені види безпосереднього спостереження в економічних дослідженнях?
55. Які методи відносять до методів планових розрахунків і обґрунтувань?
56. В чому полягає сутність методу “Сходження від абстрактного до конкретного”?
57. Зазначте способи, які застосовують у доказах для встановлення істини?
58. В чому полягає суть розрахунково-конструктивного методу?
59. Що передбачає метод порівняння?
60. В чому полягає сутність Діалектичного методу пізнання?
61. Що являє собою наукове дослідження?
62. Що слід розуміти під об’єктом дослідження?
63. Яким чином може бути представлена типова логічна структура наукового дослідження?
64. Яка основна функція науки?
65. Як називаються інвестиції які вкладаються у розвиток молодих компаній та в інноваційні проекти?
66. Що відноситься до наукових та науково-технічних робіт?
67. Визначте методи теоретичного дослідження?
68. Що передбачає метод формалізації?
69. Що таке УДК?
70. Що являють собою середні величини?
71. Для чого застосовуються економіко-математичні методи аналізу?
72. Що передбачає нормативний метод?
73. В чому полягає завдання групування у наукових дослідженнях?
74. Яка філософська категорія відображає істотні, загальні, стійкі, повторювані, об’єктивні внутрішні зв’язки в природі, суспільстві і мисленні?

75. З якою метою в економічних дослідженнях визначають показники варіації?
76. Що означає зведення даних?
77. Які з груп загальних методів наукового пізнання належать до Методів, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження?
78. Що являє собою тематика дослідження?
79. Яка діяльність відноситься до науково-технічних послуг?
80. В чому полягає сутність фундаментальних досліджень?
81. Що необхідно розуміти під експериментальним дослідженням?
82. Які методи використовують для перевірки робочої гіпотези?
83. В чому полягає сутність методу елімінування?
84. З якою метою використовуються методи кореляційно-регресійного аналізу?
85. В яких випадках застосовується «Індексний метод»?
86. Які з груп загальних методів наукового пізнання відносять до Методів емпіричного дослідження?
87. Хто належить до категорії наукових і науково-педагогічних працівників?
88. Що означає наукова ідея?
89. Що слід розуміти під науковою школою?
90. Що означає науковий результат?

Підсумковий контроль (приклад тестових завдань)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС “Бакалавр”, спеціальність “Економіка”, «Фінанси, банківська справа та страхування», «Облік і оподаткування»	Кафедра економіки праці та соціального розвитку, 2018-2019 навч. рік	Залікове завдання № 1 з дисципліни “Основи наукових досліджень в економіці”	Затверджую Зав. кафедри _____ (підпис) Єрмаков О.Ю. 04.06.2018
<i>Тестові завдання різних типів</i>			

1. Що являє собою наукове дослідження?

Цілеспрямоване пізнання, результатом якого виступають система понять, законів і теорій **чи** розробка та використання найбільш раціональних форм і методів пізнання.

2. Яка з наведених відповідей найбільше відповідає поняттю „Теорія”?

1	Система поглядів, теоретичних положень, основних тверджень щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною ідеєю.
2	Духовне, розумове відображення і відтворення об'єктивної реальної дійсності.
3	Структурована система достовірних, глибоких та конкретних знань про дійсність, яка дає цілісне, синтетичне уявлення про закономірності та суттєві характеристики об'єкта пізнання.
4	Думка, виражена в узагальненій формі, яка визначає суттєві і необхідні ознаки предметів та явищ і взаємозв'язки.

3. На яких базових положеннях ґрунтується поняття “система”?

У бланку відповідей впишіть правильну відповідь

4. Що виражають такі поняття:

1. Закон.	A. Два протилежні твердження суджень, кожне з яких є переконливим доказом.
2. Закономірність.	B. Певний внутрішній суттєвий зв'язок явищ, процесів і особливостей матеріальних об'єктів.
3. Парадокс.	C. Певна впорядкованість подій, відносна постійність головних детермінуючих факторів.

5. Як може бути представлена типова логічна структура наукового дослідження:

1	Послідовністю «гіпотеза – проблема – теорія».
2	У вигляді послідовності: «ідея – гіпотеза – теорія».
3	У вигляді ланцюга такої послідовності: «проблема – гіпотеза – теорія».
4	Послідовністю «теорія – гіпотеза – проблема».

6. Дайте визначення поняттю „наукова діяльність”

..., спрямована на здобуття і використання нових знань.

7. Перелічте принципи системного підходу в наукових дослідженнях?

Цілісність, всебічність, ..., ..., динамічність, випереджальне відображення.

8. Що являє поняття “системний аналіз”?

1	Порівняння ситуації, яку вивчають, з ідеальним варіантом.
2	Формування цілей функціонування системи.
3	Взаємопов'язана, визначена метою розв'язання великомасштабної проблеми, сукупність багатьох методів і засобів, об'єднаних певною послідовністю.

4	Вибір оптимальних альтернатив шляхом використання оптимізаційних математичних методів, методів експертних оцінок, методів прогнозування тощо.
---	---

9. Що має забезпечити робоча гіпотеза?

1	Межі і основні напрями дослідження.
2	Сукупність методів і засобів збору, обробки та аналізу інформації
3	Набір методів і процедур збору первинних даних, засобів обробки Отриманих даних
4	Достовірність, передбачуваність, перевірку положень на емпіричному матеріалі.

10. Основні критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

11. Назвіть вихідні джерела наукової інформації:

1	Міжвідомчі і відомчі нормативні документи.
2	Звітні матеріали.
3	Статистична і бухгалтерська звітність.
4	Літературні джерела, матеріали практики, результати наукових досліджень.

12. Що являє собою робочий інструментарій, який використовується в наукових дослідженнях?

1	Ознайомлення з матеріалами за темою наукової роботи, їх класифікація, відбір найцінніших досліджень, основних, фундаментальних робіт, базових результатів.
2	Достовірність, передбачуваність, перевірку положень на емпіричному матеріалі.
3	Сукупність методів і засобів збору, обробки та аналізу інформації для перевірки робочої гіпотези дослідження.
4	Вивчення літературних джерел і збір матеріалів.

13. Що являє наукова концепція ?

..., теоретичних положень, основних думок щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною головною ідеєю.
--

14. Що являє поняття “гіпотеза”?

..., висунуте для пояснення будь-яких явищ (процесів) або причин, які зумовлюють даний наслідок.
--

15. Назвіть принципи наукової методології:

1	Цілісності, всебічності, системоутворюючих відносин, субординації, динамічності, випереджального відображення.
2	Відповідності, обмежень, інваріантності, споглядання, доповнення, фальсифікаціонізму, простоти.
3	Історизму, термінологічній, системності, суперечності, єдності якості й кількості, заперечення, розвитку, причинності (каузальності).
4	Вивчення і аналізу наукових праць відомих учених; узагальнення ідей науковців; проведення досліджень; аналіз концепцій у даній сфері наукової й практичної діяльності.

Рекомендована література

Основна література

1. Єрмаков О.Ю. Основи наукових досліджень в економіці: Навчальний посібник. – Київ: ЦП «Компринт», 2015. – 178 с.
2. Єрмаков О.Ю., Погріщук Г.Б., Чорнодон В.І. Основи методології наукових економічних досліджень: Навчальний посібник. – Тернопіль: «Підручники і посібники», 2010. – 290с.
3. Шейко В.М., Кушнарєнко П.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Київ: «Знання - Прес», - 2002. - 293с.
4. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 254 с.
5. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О.В. Крушельницька. -К. : Кондор, 2006. -206 с.
6. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / укладач Е. В. Колісніченко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 83 с.
7. Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.
8. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. та ін. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Л.: Ромус-Поліграф, 2002.- 128 с.
9. Стеченко Д.М., Чмир О.С, С79 Методологія наукових досліджень: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2007. — 317 с.
10. Ростовський В.С. Основи наукових досліджень та технічної творчості: підруч. для студ. вищ. навч. закл./ В.С.Ростовський, Н.В. Дібрівська ; -К.: ЦУЛ, 2009. -95 с.

Додаткова література

1. Закон України “Про вищу освіту” (від 1.08.2014 № 1556-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. №37-38. ст. 2004.
2. Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” (від 23.03.2000 №1602-III) // Відомості Верховної Ради України. – 2000.– №25 – Ст. 195.
3. Закон України “Про науково-технічну інформацію” (від 25.06.93. № 3323-XII) // Відомості Верховної Ради України. – 1993.– №33.– Ст.345; 2003.–

№30 – Ст.247.

4. Закон України “ Про наукову і науково-технічну діяльність” (від 01.12.98. №284-XIV) // Відомості Верховної Ради України. – 1999.– №2 – 3 – Ст. 20.
5. Закон України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” (від 11.07.2002 №2623-III) // Відомості Верховної Ради України. – 2001.– №48 – Ст. 253.
6. Постанова Верховної Ради України “Про концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України” (від 13.07.99 №916-XIV) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №37. – Ст. 336.
7. Актуальні питання методології та практики науково-технічної політики / За ред. Б.А. Малицького. – К.: УкрІНТЕІ, 2001. – 201с.
8. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підруч. для студ. екон. спец. вузів. – К.: Вища шк., 1997. – 271с.
9. Британ В.Т. Организация вузовской науки: опыт и уроки. – К.: Лыбидь, 1992. – 168с.
10. Добров Г.М. Наука о науке / Отв. ред. Н.В. Новиков. – 3-е изд., доп. и перераб. – К.: Наук. думка, 1998. – 304с.
11. Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Под ред. А.А. Лудченко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 114с.
12. Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження. – Л.: Світ, 2001. – 415с.
13. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. / Відп. за випуск Л.Г.Луценко / Держкомстат. – К., 2002. – 316с.
14. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. / Держкомстат. – К., 2003. – 340с.
15. Нормативно-правові акти про наукову та науково-технічну діяльність у вищих навчальних закладах України: У 2 кн. / За ред. Ю.І. Горобця, М.І. Панова, - Х.: Право, 2001. – Кн.. 1. – 784с.
16. Основи наукових досліджень: Навч. посібник / Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. та ін. - Л.: Ромус-Поліграф, 2002.- 128 с.
17. Перспективи інноваційного розвитку України: Зб. наук. ст. / За ред. Я.А. Жаліла. – К.: Альтерпрес, 2002. – 160с.
18. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань:

Нормативні документи. – К.: Бюлетеня ВАК України, 2000. – 32с.

19. Становление научной системы Украины: информационно-аналитические материалы / Под науч. ред. А.П. Шлапака, Я.С. Яцкива. – К.: ЦИНТП и ИН им. Г.М. Доброва НАН Украины, 2001ю – 34с.
20. Федоров К.Г. Стимулирование эффективности и качества научной работы. – М.: Химия, 1980.- 111с.

Інформаційні ресурси

1. Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Под ред. А.А. Лудченко. — 2-е изд., стер. — К.: Знание, 2001. — 113 с. - Режим доступа: <http://www.npu.edu.ua/le-book/book/djvu/>
2. Цехмістрова Г.С. Основы научных исследований: Навчальний посібник / Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с. - Режим доступа: <http://www.info-librarv.com.ua/books-book-96.html>
3. Пістунів І.М. Основы научных исследований: Курс лекцій. - Режим доступа: http://library.donntu.edu.ua/bibl_fah/osnnaukdosldnepr.pdf
4. Романчиков В.І. Основы научных исследований. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 254 с. - М.: Издательство РГПУ им. А.И. Герцена, 2004. - 639с. - Режим доступа: http://dmeti.dp.ua/file/kdoczn_10892.pdf

Стандарти

1. Настанови щодо застосування статистичних методів згідно з ISO 9001:2000: ДСТУ ISO/TR 10017:2005.
2. ISO 2602:1980 Статистичне представлення результатів досліджень. Оцінка середнього. Довірчі інтервали.
3. ISO 2854:1976 Статистичне представлення даних. Методи оцінки і перевірки гіпотез про середні і дисперсійні.
4. ISO 5725-1:1994. Точність методів і результатів вимірювань. Частина 1. Основні положення і визначення.
5. ISO 5725-6:1996. Точність методів і результатів вимірювань. Частина 6. Використання на практиці.
6. ISO 5479:1997 Статистична обробка даних. Критерії відхилення від нормального розподілення.
7. ISO 3534-1-93 Статистичні методи. Ймовірність і основи статистики. Терміни і визначення.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА

Студенти самостійно виконують індивідуальну науково-дослідну роботу.

Основна вимога до роботи – досить повне і глибоке розкриття теми – здійснюється за умов вивчення літературних джерел за темою роботи.

Мета роботи з джерелами – їх анотація та зіставлення різних поглядів на проблему. Це не виключає виклад самосійних суджень і висновків, заснованих на власних спостереженнях. Робота припускає проведення студентами самостійного дослідження, обробку і аналіз результатів, їх інтерпретацію і узагальнення.

Індивідуальна робота сприяє закріпленню і систематизації у студента набутих знань та формує у нього уміння творчо мислити, використовуючи при цьому свої здібності при вирішенні практичних проблем з вибраних студентом тем.

Індивідуальна робота виконується студентом самостійно при консультуванні з викладачем протягом вивчення дисципліни за графіком навчального процесу.

Номери теоретичних питань визначаються залежно від обраної студентом теми тези, статті, бакалаврської роботи. Передбачається що дана індивідуальна робота буде частиною вище вказаних праць.

Оформлення індивідуальної роботи (ПРИКЛАД 1)

Індивідуальна робота виконується на листках формату А4 і містить титульну сторінку, зміст, основну частину, літературу, додатки:

1. На титульній сторінці зазначається навчальний заклад, кафедра, назва дисципліни, академічна група, прізвище та ініціали студента та викладача;
2. Після титульного аркуша наводиться зміст роботи із зазначенням сторінок;
3. Усі рисунки і таблиці нумеруються із зазначенням їх назви;
4. Посилання на джерела інформації подаються у квадратних дужках із зазначенням номера у переліку літератури;
5. Список літератури наводиться в кінці роботи в алфавітному порядку або порядку згадування в тексті; відомості щодо літературних джерел необхідно назвати згідно з вимогами державного стандарту;

6. Для основного тексту використання шрифту Times New Roman 14, текст друкується через 1,5 інтервал і вирівнюється на ширину сторінки, що має ліве поле – 20 мм, праве – 10 мм, зверху та знизу – 20 мм.;
7. Основний текст роботи не повинен перебільшувати 20 сторінок (не враховуючи додатків);
8. Кожен розділ роботи оформлюється з нової сторінки; назви розділів зазначають великими літерами та розміщують по центру сторінки, нумерація сторінок проставляється у правому верхньому кутку;
9. Індивідуальна робота повинна бути написана розбірливо, без помарок і оформлена акуратно.

І. РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА

№	Назва поля	Вміст поля
	Назва роботи	Випускна бакалаврська робота
	Автор (ПІБ)	Королук Людмила Вячеславівна
	Дата захисту (рік, місяць, день)	2018 03 26
	Факультет (ННІ)	економічний
	Кафедра (шифр, назва)	11.03. економіки праці та соціального розвитку
	Напрямок підготовки	6.030508 – Економіка підприємства
	Форма навчання	заочна
	Тема випускної бакалаврської роботи	Формування соціальної відповідальності суб'єктів агропромислового підприємництва
	Керівник (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Нагорний Віталій Володимирович, к.е.н, старший викладач
	Ключові слова (до 10 слів)	соціальна відповідальність, агробізнес, агропромислові формування, конкурентоспроможність, ефективність
	Анотація (до 300 символів)	

Науковий керівник:
к.е.н., доцент _____

Нагорний В.В.
(Підпис)

ВИПУСКНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

11.03 – БР.88 «З» 2017.02.13 015 ПЗ

КОРОЛЮК ЛЮДМИЛА ВАЛЕРІЇВНА

2018

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри економіки праці
та соціального розвитку**

_____ Єрмаков О.Ю.
(підпис)
« ____ » _____ 2018р.

ВИПУСКНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему
**«Формування соціальної відповідальності суб'єктів агропромислового
підприємництва»**

Спеціальність (напрямок підготовки) **6.030508 – Економіка підприємства**
(код і назва)

Керівник бакалаврської роботи

к.е.н.
(науковий ступінь та вчене звання)

_____
(підпис)

Нагорний В.В.
(ПІБ)

Виконала

_____
(підпис)

Королюк Л.В.
(ПІБ студента)

Київ – 2018

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки праці та
соціального розвитку

д.е.н., проф. _____ Єрмаков О.Ю.
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)

« ____ » _____ 2017р.

ЗАВДАННЯ

до виконання випускної бакалаврської роботи студенту

Королюк Людмилі В'ячеславівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність (напрямок підготовки) **6.030508 – Економіка підприємства**

(код і назва)

Тема випускної бакалаврської роботи: **Формування соціальної відповідальності суб'єктів агропромислового підприємництва**

Затверджена наказом ректора НУБіП України від **13 лютого 2017р. № 88 "З"**

Термін подання завершеної роботи на кафедру **2017.02.27**

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до випускної бакалаврської роботи: звітність провідних

бізнес-організацій України, фінансова звітність підприємства, не фінансова звітність підприємства

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи здійснення соціальної відповідальності суб'єктами агропромислового бізнесу

2. Аналіз корпоративної соціальної відповідальності агропромислових підприємств

3. Шляхи формування корпоративної соціальної відповідальності суб'єктів агропромислового підприємництва

Перелік графічного матеріалу (за потреби): **таблиці, рисунки, схеми**

Дата видачі завдання « ____ » _____ 2016 р.

Керівник випускної
бакалаврської роботи

_____ (підпис)

Нагорний В.В.
(прізвище та ініціали)

Завдання прийняла до
виконання

_____ (підпис)

Королюк Л.В.
(прізвище та ініціали студента)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: _____ стор., _____ табл., _____ рис., _____ джерел.

Актуальність дослідження _____

Мета дослідження

Об'єкт дослідження

Предмет дослідження

Результати досліджень

Ключові слова:

Зразок оформлення тез доповідей

Частіше вимоги для публікацій тез доповідей описують в інформаційних листах (запрошеннях) ось один з прикладів:

До публікації приймаються наукові праці, які раніше не друкувались. Матеріали можуть бути представлені українською (для громадян України) та англійською (для громадян інших країн) мовами. У темі листа необхідно вказати номер секції і ПІБ першого автора (наприклад Секція 2_Іванов І.І.); у назві файлу слід вказати номер секції та прізвище автора (наприклад 2_Іванов_тези, 2_Іванов_заявка). Обсяг тез до 3 сторінок. Матеріали повинні бути підготовлені за допомогою редактора MS Word. Аркуш формату А4. Поля – 2 см зі всіх боків. Шрифт Times New Roman, кегель – 14, інтервал –1,5.

Приклад оформлення:

Іванов І.І.

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

ivanov@ukr.net

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Текст тез доповіді

Текст тез доповіді [1].

Текст тез доповіді

Список використаних джерел:

1. Фінансовий потенціал населення: нові можливості інноваційного розвитку економіки України: Монографія / А. М. Вдовиченко. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2012. – 225 с.

Зразок оформлення наукової статті

УДК .....

JEL .....

Іванов І.І

*Студент, Національний університет біоресурсів та природокористування
України, (Київ, Україна)*

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ФІНАНСОВО-ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті розглянуто цінові тенденції розвитку промислової галузі. Загальний тренд індексів цін промислової продукції має динамічну та одночасно низхідну тенденцію до 2012 року, поступово звужується ціновий канал за рахунок зниження рівня його верхньої межі.

Ключові слова: індекси цін, промисловість, логарифмічна залежність, методи ціноутворення, податковий тиск.

Іванов І.І.

*студент, Національний університет біоресурсів і природопольовання
України (Київ, Україна)*

РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО РЫНКА ФИНАНСОВО- ПЛАТЕЖНЫХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

В статье рассмотрены ценовые тенденции развития промышленной отрасли. Общий тренд индексов цен промышленной продукции имеет динамическую и одновременно нисходящую тенденцию до 2012 года, постепенно сужается ценовой канал за счет снижения уровня его верхней границы.

Ключевые слова: индексы цен, промышленность, логарифмическая зависимость, методы ценообразования, налоговое давление.

I Ivanov

*Student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL MARKET OF FINANCIAL AND PAYMENT SERVICES IN TERMS OF GLOBAL INSTABILITY

The article discusses the price trends of the industrial sector. Price as economic characteristics is a significant regulator of the market. Popular methods for its determination in industrial enterprises include combined. The general trend of industrial production price index has a dynamic and at the same time a downward trend until 2012, gradually narrowing price channel by lowering the level of the upper border. price indices, industry, logarithmic dependence, pricing methods, tax burden.

Keywords: price indices, industry, logarithmic dependence, pricing methods, tax burden.

Актуальність проблеми Першочергові ознаки кризи в економіці також розпізнають крізь цінові показники, що уособлюють як вартість товару чи послуги, так і результати діяльності підприємства з урахуванням чинників, що формують рівень ціни. За останні роки цінові показники промислової галузі нестабільні та цілком залежні від зовнішньої кон'юктури ринку. .

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження цінових аспектів розвитку промислового сектору економіки висвітлюються в працях таких учених, як В. Герасименко, Дж. Дейлі, А. Длігач, С. Дугіна, В. Корінев, Я. Литвиненко.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення цінових аспектів розвитку промисловості в умовах рецесії економіки України.

Результати дослідження. Уже 2012 року нижня межа цінного каналу суттєво знизилася до рівня 88% і 2013 року зросла до рівня 94%. Верхня межа цінового каналу 2011 року закріпилася на рівні 124%, 2012 року – на рівні 109%, а 2013 року – на рівні 107%. Загалом ціновий коридор промислової продукції до 2012 року мав низхідну тенденцію, а вже 2013 року поступово зріс.

Висновки. Підтверджено, що ціна як економічна характеристика є вагомим регулятором на ринку. До методів її визначення на промислових підприємствах відносять комбіновані, що дає змогу виробнику максимально віднайти баланс між власними та споживчими комерційними інтересами.

Література

1. Гитомер Дж. Удовлетворение покупателя – ничто, покупательская лояльность – все / Дж. Гитомер. – СПб.: Питер, 2004. – 256 с.
2. Романова Л.В. До проблеми формування сучасної моделі маркетингу в Україні / Л.В. Романова // Економіка АПК. – 2013. – №5. – С. 103–107.

References

1. Chan, F. T. S., Chan, H. K. (2004). Development of the supplier selection model: A case study in the advanced technology industry, *Journal of Engineering Manufacture*, Vol. 218, Issue 12, pp. 1807–1824.
2. Gitomer, Dzh. (2004). *Udovletvorenіe pokupatelya – nichto, pokupatelskaya loyality – vse* (Satisfaction of customer is nothing, purchaser loyalty is all), SPb.: Piter. (in Russ.)

Зразок оформлення презентації виступу

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

СТУДЕНТ ___ КURСУ ____ ГРУПИ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ « _____ »

ПІБ _____

НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ

- - це логічна інформація, яка отримується в процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці.
  - створюється в результаті діяльності наукових колективів та окремих вчених і фіксується у вигляді понять, тверджень, теорій та гіпотез.
-

можна виділити такі ознаки інформації:

- ✓актуальність - властивість даних, що характеризує поточну ситуацію; оперативність - властивість даних, яка полягає в тому, що час їхнього збору та переробки відповідає динаміці зміни ситуації;
- ✓ідентичність - властивість даних відповідати стану об'єкта;
- ✓властивість недоступності.

властивості інформації

суспільна природа

мовна природа

дискретність

незалежність від творців

старіння

розсіювання

ІНФОРМАЦІЮ МОЖНА РОЗПОДІЛИТИ НА ПЕВНІ ВИДИ ЗА КІЛЬКОМА ОЗНАКАМИ, А САМЕ:

ЗАЛЕЖНО ВІД НАГРОМАДЖЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ, ПРИЗНАЧЕННЯ І СПРИЙНЯТТЯ НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ КЛАСИФІКУЄТЬСЯ НА:

- а) технічну - характеризує фізичні процеси в різних об'єктах при створенні продукції із вихідних компонентів;
- б) економічну, що надає відомості про економічний розвиток суспільства і його ефективність;
- в) соціальну - містить відомості про людину, колектив і суспільство в цілому, як об'єкт дослідження.

КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ДОКУМЕНТІВ:

- за способом фіксації інформації документи поділяються:
  - ✓ письмові;
  - ✓ статистичні;
  - ✓ іконографічні
  - ✓ фонетичні
  - ✓ документи, які передають інформацію у закодованому вигляді за допомогою електронної техніки.
- Залежно від статусу джерела розрізняють документи:
  - ✓ офіційні
  - ✓ неофіційні.

Універсальна десятична класифікація

- — це міжнародна універсальна система, яка дозволяє детально представити зміст документальних фондів і забезпечити оперативний пошук інформації. Вона складається із основної і допоміжної таблиць. Основна таблиця містить поняття і відповідні їм індекси, за допомогою яких систематизують знання людства
- Для прискорення і ефективного відбору потрібної інформації та її збереження в Україні створена загальнодержавна служба науково-технічної інформації (НТІ). Вона включає галузеві інформаційні центри, відділи НДІ, конструкторські бюро. Збір, збереження і надання інформації здійснюють довідково-інформаційні фонди (ДІФ).

ІНФОРМАЦІЯ

- Первинна інформація — це вихідні дані, які є результатом конкретних експериментальних досліджень, вивчення практичного досвіду.

- Вторинна інформація — це результат аналітико-синтетичної переробки первинної інформації.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕТАПУ ЗБОРУ І ВІДБОРУ ІНФОРМАЦІЇ ПЕРЕДБАЧАЄ

- 1) визначення кола питань, що будуть вивчатись;
- 2) хронологічні межі пошуку необхідної літератури;
- 3) уточнення можливості використання літератури зарубіжних авторів;
- 4) уточнення джерел інформації (книги, статті, патентна література, стандарти тощо);
- 5) визначення ступеню відбору літератури — всю з даного питання, чи тільки окремі матеріали; 6) участь в роботі тематичних семінарів і конференцій;
- 7) особисті контакти із спеціалістами зданої проблеми;
- 8) вивчення архівних документів, науково-технічних звітів;
- 9) пошук інформації в Інтернеті.

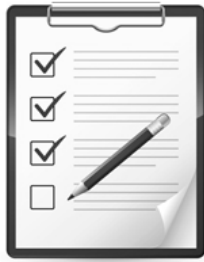
ПРИ ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ СЛІД ДОТРИМУВАТИСЬ ПЕВНИХ ПРИНЦИПІВ ЇЇ ФОРМУВАННЯ, ЯКИМИ Є:

- 1) актуальність інформації має реально відображати стан об'єкта дослідження в кожен момент часу;
- 2) достовірність – це доказ того, що названий результат є істинним, правдивим;
- 3) інформація має точно відтворювати об'єктивний стан і розвиток об'єкта;
- 4) інформаційна єдність, тобто подання інформації у такій системі показників, при якій виключалась би ймовірність протиріч у висновках і неузгодженість первинних і одержаних даних;
- 5) релевантність даних, тобто одержання інформації за запитом користувача, включаючи роботу зданими, які не належать до дослідження

ДО ОСНОВНИХ ІНСТИТУТІВ І ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗБІР І ОБРОБКУ ІНФОРМАЦІЇ ОПУБЛІКОВАНИХ ДОКУМЕНТІВ, Є:

- Книжкова палата України,
- Український інститут науково-технічної та економічної інформації (УкрУНТЕІ),
- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
- інші бібліотечно-інформаційні установи загальнодержавного та регіонального рівнів.

АНКЕТА

- Для опитування важливо якісно підготувати анкету, яка являє собою систему запитань, об'єднану єдиним планом дослідження для з'ясування проблемної ситуації і вивчення характеристик об'єкта аналізу. Анкета, як правило, містить 30-40 запитань. Для того, щоб анкета могла успішно виконати своє призначення, тобто дати досліднику вірогідну інформацію, потрібно знати і дотримуватися ряду правил та принципів її конструювання і, насамперед, тих питань, з яких складається анкета.

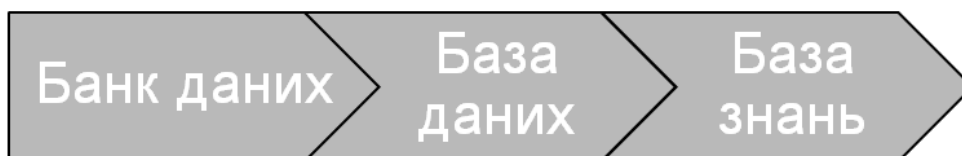
ІНТЕРВ'Ю

- - це бесіда, яка проводиться за певним планом і передбачає безпосередній контакт інтерв'юера з респондентом. Відповіді останнього записуються або інтерв'юером, або механічно - на магнітофон.
- Метод опитування передбачає отримання соціологічної інформації в ситуації соціально-психологічного спілкування, що накладає свій відбиток на її зміст та якість.

- **Спостереження** - це аналітичний метод, за допомогою якого вивчають і фіксують сучасний стан об'єкта в результаті минулого, в реальних ситуаціях.
- **Експеримент** - це нагромадження даних у контрольованих умовах, змінюючи один або декілька чинників. Імітація є методом, заснованим на використанні електронно-обчислювальної техніки, який відтворює застосування різноманітних чинників не у реальних умовах,

- **Банк даних** – це певна сукупність програмних, організаційних, технічних засобів, які призначені для централізованого накопичення та багатоцільового використання інформації, яка систематизована і сконцентрована в певному місті. Його ядром є база даних.
- **База даних** - це іменована сукупність інформаційних одиниць у певній предметній сфері. База даних сприяє формуванню бази знань.
- **База знань** — сукупність систематизованих основних відомостей, що належать до певної галузі знань і зберігаються в пам'яті ЕОМ.

АНАЛІЗ ТА ОПРАЦЮВАННЯ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

- Спочатку інформація проходить стадію попередньої підготовки до опрацювання, яка включає в себе вирішення двох основних завдань:
  - 1) перевірку інструментарію на точність, повноту та якість заповнення;
  - 2) кодування інформації, тобто її формалізація.
- Після завершення кодування починається безпосередня обробка первинної інформації – ручна або машинна

ГРУПУВАННЯ ДАНИХ

- групування даних, тобто віднесення об'єкта до тієї чи іншої групи залежно від обраного показника
- Групування об'єктів за двома і більше ознаками (наприклад, собівартістю, ціною, прибутком) називають перехресним, або комбінованим. Залежно від завдань дослідження воно може бути структурним, типологічним і аналітичним
- У процесі групування отримують ряд чисел, який називають рядом розподілу.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ДАНИХ

1. характер оцінки та інтерпретації мають визначатися в загальних рисах уже на стадії розробки програми та концепції дослідження, де окреслюються принципові характеристики досліджуваного об'єкта;
  2. потрібно максимально повно визначити даний об'єкт та відповідний предмет дослідження;
  3. необхідно пам'ятати про багатозначність отриманих даних і потребу їх інтерпретації з різних позицій.
- Процедура інтерпретації – це насамперед перетворення певних числових величин у логічну форму — показники (індикатори) за допомогою гіпотез, які визначаються ще на стадії розробки програми дослідження, а включаються в роботу дослідника лише на стадії інтерпретації.

ВИДИ АНАЛІЗУ

- Для опису структури зв'язків у деякій системі показників застосовується матриця кореляцій — квадратна таблиця, в кожній клітинці якої вміщують коефіцієнт кореляції для пари змінних.
- Для більш глибокого аналізу використовують розвідувальний факторний або кластерний аналіз. Останній застосовується також для опису структури об'єктів, які становлять вибірку.
- Для кількісних залежних змінних використовується регресійний (якщо незалежні змінні також є кількісними) або дисперсійний (якщо індикатори вимірені за номінальною або порядковою шкалами) аналіз.
- До якісних (номінальних і порядкових) залежних змінних в аналогічних ситуаціях застосовується дискримінантний або кластерний аналіз.
- Поява множинного класифікаційного аналізу і методу індикаторних змінних дозволила використовувати в будь-яких моделях як кількісні, так і якісні предикати.

Аналітична записка

- є основним підсумковим документом невеликої наукової дослідної роботи. Вона може бути досить значною за обсягом і мати таку структуру:
- 1) вступ, у якому обґрунтовується необхідність проведення даного дослідження, вказуються причини використання тих чи інших методів збору, обробки та аналізу інформації, описуються мета і завдання дослідження, його об'єкт і предмет, дається характеристика проблемної ситуації, доводиться репрезентативність вибірки;
- 2) основна частина, яка включає аналіз зібраної інформації. Увесь цифровий матеріал інтерпретується і аналізується, наводяться таблиці, графіки, діаграми тощо, виводяться закономірності функціонування тих чи інших явищ і процесів; 3) висновок, в якому подаються основні результати дослідження і обґрунтовуються методи, прийоми розв'язання соціальних проблем.

ЗВІТ

За своєю структурою звіти мають відповідати загальній логіці наукового аналізу і включати такі складові:

- 1) вступну частину з викладом найважливіших програмних положень (опис проблеми, мета і завдання дослідження, об'єкт та предмет аналізу, інтерпретація основних понять, висунуті гіпотези, характеристика вибіркової сукупності);
- 2) основну частину звіту, яку складають проблемні розділи, кількість яких, як правило, визначається кількістю висунутих гіпотез;
- 3) заключну частину звіту, яку складають головні висновки дослідження, а в разі потреби, додаються також практичні рекомендації щодо вирішення існуючих проблем;
- 4) додатки до звіту, які містять, як правило, інструментарій дослідження (баланс, звіти, анкети), за допомогою яких отримано емпіричну інформацію. Сюди ж включаються таблиці і графіки, що не увійшли до наукового звіту.

Зразок оформлення списку використаних джерел

Характеристика джерел	Приклад оформлення
Конституція України, Закони України, Укази Президента України, Постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України	<p>1. Конституція України. – К. : Юрид. літ., 1996. – 50 с.</p> <p>Закон України “Про форми власності на землю” /// ВВР України.– 1992. – №78.</p> <p>1. Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва” // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1997. – № 6. – С.36-38.</p> <p>1. Постанова Верховної Ради України від 1 березня 1991 р. “Про зайнятість населення” // ВВР України</p>
Книги: - один автор	1. Заставний Ф.Д. Територіальні передпланові прогнози / Ф.Д. Заставний. – К. : Наукова думка, 1998. – 182 с.
- два автори	1. Белецький В.М. Моделювання макроекономічних процесів :Монографія / В.М. Белецький, В.Д. Бакуменко. – К.: УАДУ при Президентові України, 1998. – 320 с.
- три автори	1. Рижук С.М. Агроекологічні особливості вискоєфективного використання осушуваних торфових ґрунтів Полісся і Лісостепу / Рижук С.М., Слюсар І.Т., Вергунов В.А. – К. : Аграрна наука, 2002. – 130 с.
- чотири автори	1. Регіональна економіка / [Михасюк І.Р., Янків М.Д., Залога З.М., Сажинець С.Й.]. – Львів: Українські технології, 1998.– 240 с.
- п'ять і більше авторів	1. Психологія менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина І. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.

<p>Без автора</p>	<p>1. Составление библиографического описания : [Краткие правила / Межвед. каталогизац. комис. при Гос. Б-ке СССР им. В.И. Ленина] – 2-е изд., доп. – М. : Книжкова палата, 1991.– 224 с.</p> <p>2. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.] – Чернівці : Рута, 2007. – 310 с.</p>
<p>Багатотомні видання</p>	<p>1. Экономическая энциклопедия : в 6 т. [гл. ред. А.М. Румянцев]. – М. : Советская энциклопедия, Т. 4: Политическая экономия. – 1980. – 624 с.</p> <p>2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И.В., Рубцова Е.Ю. ; ред. Иванов В.Л.]. – Львов : НТЦ “Леонорм-Стандарт”, 2005 – (Серия “Нормативная база предприятия”). Т. 1. – 2005. – 277 с.</p> <p>3. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. – К. : НТУУ “КПІ”, 2006. – 125 с.</p>
<p>Матеріали конференцій, з’їздів</p>	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. Молодих учених-аграрників [„Молодь України і аграрна реформа”], (Харків, 11-13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.</p> <p>2. Матеріали ІХ з’їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спецвип.: 10 років АУБ).</p>
<p>Стандарти</p>	<p>1. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107-9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. (Національні стандарти України).</p> <p>2. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT): ДСТУ EN 61010-2-020:2005. – [Чинний від 2007-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – IV, 18 с. – (Національний стандарт України).</p>

Словники	<p>1. Ожегов С. И. Словарь русского языка : 70 000 слов / [под. ред. Н.Ю. Шведовой]. – 23-е изд., испр. – М. : Рус. яз., 1990. – 917 с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. – З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. Ун-т, 2007. – 57 с.</p>
Дисертації	<p>1. Гаркуша О.М. Стратегія відновлення і високоефективного функціонування виноградарсько-виноробного підкомплексу АПК України в умовах ринкової економіки: дис. доктора екон. наук: 08.07.02 / Гаркуша Олексій Миколайович. – Миколаїв, 2002. – 346 с</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Шевелюк О.О. Формування ефективного земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” / О.О. Шевелюк. – Миколаїв, 2013. – 20, [1] с.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. “Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л.Й. Костенко, А.О. Чекмарьов, А.Г. Бровкін, І.А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm.</p> <p>2. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III-IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000. – Назва з контейнера</p>